

"(ה) סירב תאגיד בנקאי לתת את השירות המנוי בסעיף קטן (א)(2) לגוף פיננסי או שלא נתן שירות כאמור בתוך שלושה חודשים ממועד הפנייה של אותו גוף (בסעיף קטן זה – עיכוב במתן השירות), ימסור התאגיד הבנקאי הודעה על כך למפקח על הבנקים וינמק את סירובו למתן השירות או את הסיבה לעיכוב במתן השירות, לפי העניין; המפקח רשאי לתת הוראות לביצוע סעיף קטן זה; בסעיף קטן זה "גוף פיננסי" – בעל רישיון לפי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו-2016, או חברת תשלומים כהגדרתה בחוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום, התשפ"ג-2023*";

(2) בסעיף 5א –

(א) בכותרת השוליים, במקום "עמלות" יבוא "עמלות וריביות";

(ב) בסעיף קטן (א), במקום הסיפה החל במילה "סכומי" יבוא "סכומי העמלות והריביות או על שיעורן שהוא גובה בעד כל שירות שנתן ללקוח; המירע יימסר בהתאם להוראות סעיפים קטנים (ב) עד (ד)";

ד ב ר י ה ס ב ר

(שירות ללקוח), קובע כי קיימת חובה לתת שירות זה, לפיכך קשיים בפתיחת חשבון וניהול עשויים להיות חסם משמעותי לכניסת חברות פינטק לפעילות בשוק.

במטרה לבחון סוגיה זו ואת טעמי הבנקים לסירוב למתן שירות כאמור מוצע לקבוע כי תאגיד בנקאי המסרב לתת שירות של פתיחה וניהול של חשבון עובר ושב בבנק כאמור בסעיף 2(א)(2) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), לגוף פיננסי, שהוא בעל רישיון לפי חוק שירותים פיננסיים מוסדרים, או לחברת תשלומים שתהיה מפוקחת על ידי רשות ניירות ערך, או שלא נתן שירות זה בתוך שלושה חודשים מיום הפנייה של גוף כאמור (בפרק זה – עיכוב במתן השירות), ימסור הודעה על כך למפקח על הבנקים וינמק את סירובו למתן השירות או את הסיבה לעיכוב במתן השירות. יובהר כי המדובר בסירוב או בעיכוב, לפתיחה וניהול של החשבון לרבות בדרך של סגירת חשבון, ואין הכוונה לסירוב של פעולה ספציפית באותו חשבון או לעיכובה.

כמו כן, מוצע לתת סמכות למפקח על הבנקים לעניין זה, ולקבוע שהוא יהיה רשאי לתת הוראות לביצוע לדיווח כאמור.

לפסקה 2

נכון לשנת 2021, משק בית ממוצע בישראל משלם לבנקים עמלות בסך 2,100 שקלים חרשים כל שנה. ההנחה המקובלת היא שחלק גדול של הלקוחות לא מודע להיקף העמלות שהוא משלם לבנקים וזאת בין השאר משום שהעמלות נגבות ישירות מחשבון הלקוחות, ובמרבית המקרים הוא אינו שקוף ללקוחות באופן מספק. בשנים האחרונות, נעשו כמה צעדים כדי לקדם את השקיפות

סעיף 27 לפסקה 1

בשנים האחרונות קמות חברות רבות בתחום ה'פינטק' – תחום שבמסגרתו נעשה שימוש בטכנולוגיה חדשנית לצורך אספקת מוצרים ושירותים בתחום הפיננסי, כגון: אשראי, שירותי תשלום, ניהול השקעות, ניהול פיננסי, ביטוח ועוד (בפרק זה – חברות הפינטק). חברות אלה מצליחות לערער את השליטה של השחקנים המסורתיים בתחום באמצעות פתרונות טכנולוגיים ייחודיים, שלרוב יעילים יותר מהמוצרים הקיימים, ואף מציעות פתרונות ייעודיים לאוכלוסיות שעד כה לא קיבלו פתרון מספק. פעילות חברות הפינטק בישראל יכולה להגביר את הנגישות למוצרים ושירותים שונים, לעלות את רמת השירות בתחום, להביא להפחתה בעלויות השירותים הפיננסיים בישראל ולחולל תחרות בשוק הפיננסי.

ביום כ"א באייר התשפ"א (3 במאי 2021) פרסמה רשות התחרות דוח בנושא חברות הפינטק וקשיים בפעילותן מול המערכת הבנקאית. זאת בהמשך לפניית שהגיעו אל רשות התחרות מאת חברות פינטק בנוגע לקשיים שלהן בפעילות מול המערכת הבנקאית. מהבדיקה עלה כי הבנקים מטילים דרישות שנקשות על חברות הפינטק לפתוח ולנהל חשבון עובר ושב בבנק, חלק מהדרישות שמציבים הבנקים הן בלתי ישימות, מעכבות ואף מונעות את כניסתן של חברות הפינטק לפעילות בישראל ולתחרות בבנקים. יש לציין כי חשבון עובר ושב בבנק הוא מוצר חיוני לצורך פעילות של חברות פינטק, שכן בלעדיו הן לא יכולות להציע מוצרים ושירותים בעבור לקוחותיהן. יתרה מזאת, הרין הכיר בחשיבות שירות זה, וסעיף 2(א)(2) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1982 (בפרק זה – חוק הבנקאות

* ס"ח התשמ"א, עמ' 258; התשפ"ב, עמ' 864.
** הצי"ח התשפ"ג, עמ' 354.

(3) בסעיף 7ד, במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) במסגרת הסכם ההתקשרות שבין התאגיד הבנקאי לבין הלקוח שלטובתו מונפק כרטיס החיוב יחולו הוראות אלה:

(1) התאגיד הבנקאי יאפשר לגוף המתפעל לקבל את הסכמת הלקוח לעשות שימוש במידע שהגיע לידי הגוף המתפעל אגב ביצוע ההנפקה או תפעול ההנפקה, לצורך מתן שירותים ללקוח שלגביהם מפקח הגוף המתפעל;

(2) התאגיד הבנקאי לא ימנע מהגוף המתפעל, במעשה או במחדל, לקבל את הסכמת הלקוח כאמור;

(3) הסכם ההתקשרות עם הלקוח להנפקת כרטיס החיוב לא יותנה במתן הסכמה כאמור לגוף המתפעל";

(4) בסעיף 9ט(א), אחרי "(בפרק זה – התעריפון המלא)" יבוא "ובלבד שאופן חישוב העמלות כאמור לא יכלול סכום או שיעור מזערי".

דברי הסבר

לפסקה 3

שחלות על המנפיק – התאגיד הבנקאי – רק בשל העובדה שההסכמה לשימוש במידע ניתנה בעבור הגוף המתפעל במסגרת ההסכם שבין הבנק לבין הלקוח.

כמו כן, מוצע לקבוע כי הסכם ההתקשרות עם הלקוח להנפקת כרטיס החיוב לא יותנה במתן הסכמה לגוף המתפעל, זאת כדי שללקוח תינתן האפשרות לבחור אם להסכים להתיר לגוף המתפעל להשתמש במידע או לא להסכים.

הסעיף המוצע מחליף את ההוראה הקבועה כיום בסעיף 7ד(ב) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח). וזה נוסח סעיף 7ד(ב) שאותו מוצע להחליף:

"(ב) תאגיד בנקאי לא ימנע, במעשה או במחדל, מגוף מתפעל לעשות שימוש כמפורט להלן, במידע שהגיע לידי הגוף המתפעל אגב ביצוע הנפקה או תפעול ההנפקה:

(1) מתן שירותים כמנפיק;

(2) מתן אשראי;

(3) פעילות הנלווית למתן שירותים כמנפיק או למתן אשראי".

יובהר כי האמור בסעיף זה אינו גורע מהוראת סעיף 11 לחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז–2017 (בפרק זה – החוק להגברת התחרות).

לפסקה 4

סעיף 9ט לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), קובע, בין השאר שהנגיד, לאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת, יקבע, בכללים, רשימה של שירותים שבעדם רשאי תאגיד בנקאי לגבות עמלות מלקוחותיו, ואת אופן חישובן של העמלות שניתן לגבות בעד שירותים אלה (בפרק זה –

במסגרת החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז–2017, תוקן חוק הבנקאות (שירות ללקוח), ונקבע בו כי תאגיד בנקאי לא ימנע, במעשה או במחדל, מגוף פיננסי העוסק בתפעול הנפקה של כרטיסי חיוב שמנפיק התאגיד הבנקאי (בפרק זה – גוף מתפעל) לעשות שימוש במידע שהגיע לידי הגוף המתפעל אגב ביצוע הנפקה או תפעול ההנפקה. מטרת הוראה זו הייתה למנוע מתאגיד בנקאי להגביל את יכולתו של גוף מתפעל להשתמש במידע שהגיע אליו כדין ובהסכמת הלקוח, ובכך לפגוע ביכולתו של הגוף המתפעל להתחרות בתאגיד הבנקאי.

עם זאת, גם לאחר התיקון האמור נראה שקיים קושי לגופים המתפעלים לעשות שימוש במידע המצוי בידם אגב ביצוע הנפקה או תפעול הנפקה, וזאת בשל הקושי שלהם לקבל את הסכמת הלקוחות לשימוש במידע על ידי הגוף המתפעל, הסכמה הדרושה בהתאם להוראות חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א–1981.

כדי לממש את מטרת התיקון האמור מוצע לתקן את סעיף 7ד(ב) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), כך שבמסגרת הסכם ההתקשרות שבין התאגיד הבנקאי לבין הלקוח שלטובתו מונפק כרטיס החיוב, התאגיד הבנקאי יאפשר לגוף המתפעל לקבל את הסכמת הלקוח לעשות שימוש במידע שהגיע לידי הגוף המתפעל אגב ביצוע ההנפקה או תפעול ההנפקה, לצורך מתן שירותים ללקוח שלגביהם מפקח הגוף המתפעל, וכן, שהתאגיד הבנקאי לא ימנע מהגוף המתפעל, במעשה או במחדל, לקבל את הסכמת הלקוח כאמור. יובהר כי הסכמת הלקוח לגוף המתפעל, גם אם זו נעשית במסגרת הסכם ההנפקה של התאגיד הבנקאי עם הלקוח, אינה כשלעצמה גורמת לכך שהגוף המתפעל יהיה צד להסכם ההנפקה והוא לא יהיה מחויב בחובות

חיקון חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה).
התשע"ז-2017⁵, בסעיף 9, סעיף קטן (ג) – בטל.
28. בחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה).
התשע"ז-2017⁵, בסעיף 9, סעיף קטן (ג) – בטל.
התעריפון המלא). כמו כן, הנגיד רשאי לקבוע בכללים תעריפונים מצומצמים מתוך התעריפון המלא, לגבי סוגי שירותים בנקאיים או סוגי לקוחות (בפרק זה – תעריפונים מצומצמים). הוראות אלה חלות על לקוח שהוא יחיד או עסק קטן, כהגדרתו בכללי הנגיד.

דברי הסבר

20% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל, לא יעסוק בתפעול הנפקה וסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב. סעיף זה נועד להביא להפרדה בין הבנקים הגדולים לבין חברות כרטיסי האשראי שבבעלותם ולאפשר לחברות אלה להיות 'איום תחרותי' על המערכת הבנקאית בתחום האשראי הקמעונאי.

כדי לאפשר לחברות כרטיסי האשראי המופרדות לצבור נתח שוק משמעותי שיאפשר להן לגייס בסיס לקוחות רחב, נקבע בסעיף 9(ג) לחוק להגברת התחרות, כי מתום ארבע שנים מיום התחילה ועד תום שבע שנים מיום התחילה, היינו: מיום י"ח בשבט התשפ"א (31 בינואר 2021) עד יום כ"א בשבט התשפ"ד (31 בינואר 2024) (בפרק זה – תקופת צמצום המסגרות הראשונה), סך מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי של לקוחות בנק בעל היקף פעילות רחב המנפיק כרטיסי חיוב, בכל שנה, לא יעלה על 50% מסך מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי של לקוחות הבנק כפי שהיה בשנת 2015. לצד הוראה זו, וכדי למנוע פגיעה בלקוחות בעלי מסגרת אשראי נמוכה, הסעיף קובע כי בחישוב סך מסגרות האשראי כאמור, יובאו בחשבון מסגרות אשראי של לקוחות הבנק הגבוהות מ־5,000 שקלים חדשים, ולא תופחת מסגרת אשראי של לקוח לסכום נמוך מ־5,000 שקלים חדשים רק בשל האמור בסעיף. השיעור והסכומים בהוראה זו תוקנו כמה פעמים בצו של שר האוצר.

בינואר 2023 התקין שר האוצר תקנות לעניין שינוי ההגדרה "בנק בעל היקף פעילות רחב", וההוראה המחייבת בנק בעל היקף פעילות רחב המנפיק כרטיסי חיוב לצמצם את מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי שהנפיק ללקוחותיו, נקבעה לתקופה נוספת, בהתאם ליום התחילה של התקנות, ואף הורחבה לגבי בנקים נוספים (בפרק זה – תקופת צמצום המסגרות השנייה).

בעקבות יישום ההוראה כאמור, התקבלו כמה פניות מהציבור בנוגע להשלכות של הוראות אלה על ההתנהלות הסדירה של משקי הבית. זאת על רקע הגידול בצריכה בכרטיסי אשראי שהתרחשה מאז מועד קביעת ההוראות, ובפרט הגידול בביקושים למסגרות אשראי הנובעים מגידול טבעי של האוכלוסייה, מהגידול בשימוש הציבור בתשלומים דיגיטליים, ומעליית ההוצאה הממוצעת של משק בית בישראל.

על אף הפוטנציאל שיש בהוראה זו כדי לקדם את התחרות, לנוכח ההשלכות כאמור לעיל מוצע לתקן את החוק להגברת התחרות כך שאחרי יום כ"א בשבט התשפ"ד (31 בינואר 2024), תבוטל ההוראה המחייבת בנק בעל היקף פעילות רחב המנפיק כרטיסי חיוב, לצמצם את מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי שהנפיק ללקוחותיו.

יובהר כי סמכות זו, בשונה מהסמכות שיש לנגיד לפי סעיף 9יב, אינה קשורה לפיקוח על גובה העמלות. ככלל, מחירי השירותים נקבעים על ידי התאגידים הבנקאיים במסגרת תעריפונים שהם מפרסמים, אשר נדרשים לעמוד בהוראות הנגיד האמורות.

יצוין, כי המחירים של מרבית השירותים שמפורסמים במסגרת התעריפונים הם מחירים שקובעים הבנקים באופן עצמאי, ולגביהם אין לבנק מניעה לגבות מלקוחותיו, בעבור אותם שירותים, עמלות בגובה שונה, ובלבד שהוא נמוך מגובה המחיר שפורסם בתעריפון. לרבות גבייה של עמלה נמוכה מעמלת המינימום הקבועה בתעריפון.

בנסיבות אלה, ייתכן מצב שבו הנגיד יקבע, כוח סמכותו לפי סעיף 9ט לחוק, כי באופן חישוב עמלה מסוימת, הבנק יוכל לציין עמלת מינימום לאותו שירות, אך בפועל, ומאחר שהבנק רשאי לגבות עמלה נמוכה מעמלת המינימום שקבועה בתעריפון, לאחר משא ומתן בין לקוח מסוים לבין התאגיד הבנקאי, העמלה שגובה התאגיד הבנקאי תהיה נמוכה מעמלת המינימום.

בנסיבות אלה, ייתכן מצב שבו הנגיד יקבע, כוח סמכותו לפי סעיף 9ט לחוק, כי באופן חישוב עמלה מסוימת, הבנק יוכל לציין עמלת מינימום לאותו שירות, אך בפועל, ומאחר שהבנק רשאי לגבות עמלה נמוכה מעמלת המינימום שקבועה בתעריפון, לאחר משא ומתן בין לקוח מסוים לבין התאגיד הבנקאי, העמלה שגובה התאגיד הבנקאי תהיה נמוכה מעמלת המינימום.

קביעת עמלת מינימום, במצב כזה, פוגעת בעיקר בלקוחות עם מודעות צרכנית נמוכה אשר אינם מודעים לאפשרות של הבנק לגבות עמלה נמוכה יותר מעמלת המינימום הקבועה בתעריפונים, והיא עלולה להטעות את אותם הלקוחות.

יתרה מזאת, לפי התאוריה הכלכלית, מחיר מינימום נועד להגן על יצרן בשוק שמתאפיין בכוח שוק משמעותי בצד הביקוש. כאמור לעיל, המצב בשוק הבנקאות הוא הפוך כלומר לכל בנק כוח שוק כלפי לקוחותיו ביחס למוצרים בנקאיים רבים. אי לכך מעבר לפגיעה בלקוחות בעלי מודעות צרכנית נמוכה, קביעת מחיר מינימום בשירותים בנקאיים למשקי בית ולעסקים קטנים אינה תואמת ואינה נדרשת בשוק הבנקאות.

לנוכח זאת, מוצע לקבוע שאופן חישובן של עמלות בתעריפון המלא ובתעריפונים המצומצמים לא יכלול סכום או שיעור מזערי.

סעיפים ביום ד' בשבט התשע"ז (31 בינואר 2017) פורסם 28 ו-29 חוק להגברת התחרות. במסגרת החוק תוקן חוק הבנקאות (רישוי), ונוסף בו סעיף שלפיו בנק בעל היקף פעילות רחב, קרי בנק ששווי נכסיו עולה על

⁵ ס"ח התשע"ז, עמ' 364; התשפ"ב, עמ' 1858.

29. תחילתו של סעיף 9 לחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, כנוסחו בסעיף 28 לחוק זה, ביום כ"ב בשבט התשפ"ד (1 בפברואר 2024).

דברי הסבר

לקוחות בנק בעל היקף פעילות רחב המנפיק כרטיסי חיוב, בכל שנה, לא יעלה על 75% מסך מסגרות האשראי בכרטיסי האשראי של לקוחות הבנק כפי שהיה בשנת 2015; בחישוב סך מסגרות האשראי כאמור, יובאו בחשבון מסגרות אשראי של לקוחות הבנק הגבוהות מ־10,000 שקלים חדשים; לא תופחת מסגרת אשראי של לקוח לסכום נמוך מ־10,000 שקלים חדשים רק בשל האמור בסעיף קטן זה; שר האוצה בהסכמת הנגיד ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאי לקבוע בצו –

- (1) שיעור שונה מהשיעור האמור בפסקה זו לעניין סך מסגרות האשראי;
- (2) סכומים שונים מהסכומים המפורטים בפסקה זו;
- (3) הוראות לעניין ההיערכות הנדרשת מבנק לשינוי מסגרות האשראי ולעניין אופן מתן הודעה ללקוחות הבנק בדבר שינוי המסגרות כאמור.

כאמור, ביטול ההוראה יחל ביום כ"א בשבט התשפ"ד (31 בינואר 2024) – שהוא תום תקופת צמצום המסגרות הראשונה. דחיית מועד התחילה נובע מכך שהנימוקים המפורטים לעיל בדבר הצורך לבטל את ההוראה מתקיימים לגבי תקופת הצמצום הראשונה רק באופן חלקי, ועל כן לגבי תקופה זו ניתן מענה ברמות צו להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) (שינוי השיעור והסכומים לעניין צמצום מסגרות אשראי לפי סעיף 9(ג) לחוק) (תיקון), התשפ"ג-2023, שבמסגרתו הופחת היקף צמצום המסגרות הנדרש בתקופה זו, לגבי תקופת צמצום המסגרות השנייה, ומאחר שהנימוקים המפורטים לעיל בדבר הצורך לבטל את ההוראה מתקיימים באופן מלא, מוצע לבטל לגביה את ההוראה באופן מלא. בנסיבות אלה, מוצע כי מועד תחילת ביטול ההוראה יחל בתום תקופת צמצום המסגרות הראשונה.

וזה נוסח סעיף 9(ג) שאותו מוצע לבטל:

"(ג) מתום ארבע שנים מיום התחילה ועד תום שבע שנים מיום התחילה, סך מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי של